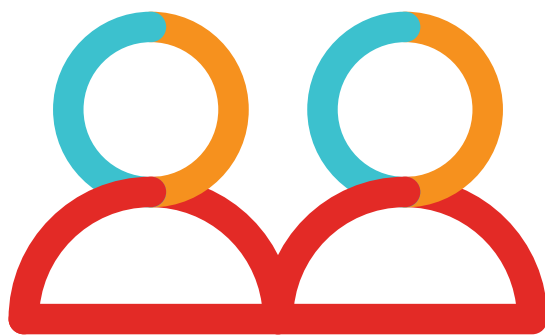

PROGRAM DODRŽIAVANIA

ZÁKONNOSTI V OBLASTI HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE

BOUYGUES

OBSAH

KAPITOLA I

PROGRAM DODRŽIAVANIA ZÁKONNOSTI V OBLASTI HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE

2	
1. Účel programu dodržiavania zákonnosti	2
2. Nulová tolerancia protisúťažného konania	2
3. Povinnosť zrozumiteľnosti a starostlivosti	2
4. Zodpovednosť vedenia spoločnosti – postavenie vedenia spoločnosti	4
5. Funkcia poverenca pre oblasť dodržiavania zákonnosti	5
6. Oboznamovanie a vzdelávanie	5
7. Prevencia	7
8. Predbežné opatrenia pri vzniku vybraných situácií	8
9. Kontrola	12
10. Sankcie – riešenie porušenia pravidiel hospodárskej súťaže	13

KAPITOLA II

HLAVNÉ USTANOVENIA PRÁVA HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE

15	
Stručný prehľad č. 1 – Základné informácie	15
Stručný prehľad č. 2 – Koluzívne správanie	18
Stručný prehľad č. 3 – Zneužívanie dominantného postavenia	20
Stručný prehľad č. 4 – Sankcie	22
Stručný prehľad č. 5 – Zhovievavosť s horizontálnymi koluzívnymi dohodami	31
Stručný prehľad č. 6 – Ostatné postupy v zmysle práva hospodárskej súťaže a súvisiacich predpisov	33
Stručný prehľad č. 7 – Užitočné internetové stránky a odkazy	35

ÚVODNÉ SLOVO

Okrem etického kódexu by som rád predstavil aj program dodržiavania zákonnosti v oblasti hospodárskej súťaže, ktorý bude slúžiť ako názorná a praktická príručka konania v obchodnom styku.

Nakoľko sú pravidlá hospodárskej súťaže vo Francúzsku i v zahraničí stále zložitejšie a sankcie regulačných a súdnych orgánov sú stále prísnejšie, je vo všeobecnom záujme, aby existoval program, ktorým sú jasne stanovené pravidlá. Je to i odporúčaním orgánov na ochranu hospodárskej súťaže, najmä Úradu pre ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky a Európskej komisie, ktoré vyzývajú obchodné spoločnosti k vypracovaniu vlastných programov dodržiavania zákonnosti.

V našej skupine sa vcelku pochopiteľne netoleruje žiadna forma protisúťažného konania. Budúcnosť skupiny závisí od stálej dôvery našich klientov, zamestnancov, akcionárov a partnerov vo verejnom a súkromnom sektore: rast a rozvoj našej skupiny zaručí jedine zodpovedný, transparentný a poctivý vzťah so všetkými našimi spoluhráčmi.

Odmietanie všetkých foriem protisúťažného konania v obchodnom styku preto musí patriť k našim základným povinnostiam. V tejto súvislosti pripomínam najmä úlohu členov vedenia jednotlivých spoločností a prevádzkových jednotiek skupiny. Žiadam ich, aby sa s programom dodržiavania zákonnosti v oblasti boja proti korupcii dôsledne oboznámili, aby túto príručku sprístupnili širokému okruhu svojich zamestnancov a aby dohliadli na dodržiavanie pravidiel zákazu, prevencie a kontroly protisúťažného konania vo Francúzsku i v zahraničí.

Všetci si musíme uvedomiť, že v našej skupine sa porušovanie zákazu protisúťažného konania netoleruje. Tí, ktorí sa pravdepodobne dostanú do prostredia so sklonom k protisúťažnému konaniu, musia absolvovať školenie a pri riešení problémov, ktoré sa môžu vyskytnúť, nesmú ostať bez pomoci. Zamestnanci musia vedieť o možnosti obrátiť sa na svojich nadriadených, ktorí majú spolu s poverencom pre etiku povinnosť pomôcť svojim podriadeným pri riešení problémov a prijímaní správnych rozhodnutí.

Martin Bouygues,
predseda predstavenstva a generálny riaditeľ

KAPITOLA I

PROGRAM DODRŽIAVANIA ZÁKONNOSTI V OBLASTI HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE

1 ÚČEL PROGRAMU DODRŽIAVANIA ZÁKONNOSTI

1.1 Tento program dodržiavania zákonnosti dopĺňa článok 15 etického kódexu skupiny¹, ktorým sa zakazuje používanie protisúťažných postupov v konaní členov vedenia spoločnosti a jej zamestnancov.

Tento dokument popisuje zakázané protisúťažné praktiky a súvisiace povinnosti a právomoci v danej oblasti.

Kapitola I obsahuje informačné, preventívne, kontrolné a sankčné opatrenia, ktoré sú všetky organizácie skupiny povinné na pokyn generálneho riaditeľa príslušného obchodného segmentu² uskutočňovať.

Kapitola II poskytuje základné informácie o práve hospodárskej súťaže určené pre zamestnancov. Hoci len v skratke, obsah kapitoly prináša čo možno najviac nových informácií a praktické odporúčania.

1.2 Orgány na ochranu hospodárskej súťaže vyzývajú obchodné spoločnosti k uplatňovaniu programov dodržiavania zákonnosti. V prípade vyšetrovania sa zisťuje, či je program vypracovaný a najmä, či sa efektívne uplatňuje.

2 NULOVÁ TOLERANCIA PROTISÚŤAŽNÉHO KONANIA

Medzi základné hodnoty, ktoré skupina presadzuje, patrí zákonné a čestné konanie v obchodnom styku v súlade s princípmi hospodárskej súťaže (článok 15 etického kódexu skupiny).

Preto je prísne zakázané, aby sa členovia vedenia spoločnosti a zamestnanci podieľali na konaní, pri ktorom sa používajú protisúťažné praktiky, najmä dohody obmedzujúce súťaž (koluzívne správanie) a zneužívanie dominantného postavenia, ako i ďalšie postupy, ktoré sú porušením práva hospodárskej súťaže.

3 POVINNOSŤ ZROZUMITELNOSTI A STAROSTLIVOSTI

3.1 Povinnosť zrozumiteľnosti

Francúzske a európske právo hospodárskej súťaže je komplexné a prísne. Orgánom na ochranu hospodárskej súťaže udeľuje právomoc ukladať veľmi prísne sankcie, ktoré aj často ukladajú.

(1) V tomto programe dodržiavania zákonnosti sa pojmom "skupina" alebo "skupina Bouygues" označuje spoločnosť Bouygues SA a všetky spoločnosti a subjekty, ktoré sa riadia francúzskym alebo cudzím právnym poriadkom a ktoré sú priamo alebo nepriamo "ovládané" spoločnosťou Bouygues SA. Definíciu pojmu "ovládanie" obsahujú ustanovenia článkov L. 233-3 a L. 233-16 Obchodného zákonníka Francúzskej republiky (Code de Commerce) a primerane označuje ovládanie "de jure" i "de facto". Princípy stanovené v tomto dokumente automaticky platia pre všetky spoločnosti a subjekty, ktoré sú "spoločne ovládané".

(2) V tomto dokumente sa pojmom "obchodný segment" označujú hlavné činnosti skupiny, ktoré sú ku dňu spracovania tohto dokumentu nasledovné: "Stavebníctvo" (Bouygues Construction), "Nehnutelnosti" (Bouygues Immobilier), "Cestné staviteľstvo" (Colas), "Médiá" (TF1) a "Telekomunikácie" (Bouygues Telecom).

UPLATNENIE SANKCIÍ VOČI PRÁVNICKÝM OSOBÁM

Všetci si musia uvedomovať prísnosť sankcií, ktoré sa môžu voči obchodnej spoločnosti uplatniť, vrátane **sankcií uložených v správnom konaní** (pokuty môžu byť mimoriadne vysoké!), **sankcií uložených v trestnom konaní** (peňažné tresty a súdny dohľad) a sankcií uložených v občianskom súdnom konaní (náhrad škody spôsobenej osobám poškodeným protisúťažným konaním, riziko skupinovej žaloby v krajinách s angloamerickým právom a v súčasnosti aj vo Francúzsku a neplatnosť zmlúv a záväzkov). Okrem hlavných sankcií existujú aj "**vedľajšie sankcie**" (uzatvorenie prevádzky, zákaz účasti vo verejnom obstarávaní, zákaz výkonu podnikateľskej činnosti).

Za protiprávne konanie môže byť zodpovedná aj materská spoločnosť príslušnej organizácie.

Všeobecne platí, že porušenie práva hospodárskej súťaže má mimoriadne závažný dopad nielen na dotknutú spoločnosť skupiny, ale aj na hospodárske výsledky a dobré meno samotnej skupiny, čo by ovplyvnilo jej ďalší rast a rozvoj. Uložené peňažné tresty často presahujú výšku 100 mil. €.

UPLATNENIE SANKCIÍ VOČI FYZICKÝM OSOBÁM

Každý si musí uvedomiť, že **fyzické osoby**, ktoré porušujú právo hospodárskej súťaže, sa môžu potrestať prísny **sankciami uloženými v trestnom konaní** (vo Francúzsku sa vedomá účasť na protisúťažnom konaní trestá odňatím slobody na štyri roky a peňažným trestom vo výške 75 tis. €)

a **sankciami uloženými v občianskom súdnom konaní** (náhrada škody, ktorú utrpel poškodený).

Každý si musí uvedomiť, že právo hospodárskej súťaže, ktoré platí vo všetkých vyspelých priemyselných a mnohých ďalších krajinách, ako i právna úprava platná vo Francúzsku a Európskej únii, sú si veľmi podobné.

3.2 Povinnosť starostlivosti

Členovia vedenia spoločnosti a zamestnanci musia cítiť osobnú zodpovednosť za dodržiavanie zákazu protisúťažného konania.

Členovia vedenia spoločnosti a zamestnanci preto musia venovať náležitú pozornosť a riadnu starostlivosť priebehu obchodnej činnosti, na ktorej sa podieľajú. Musia vedieť, že obchodný styk, ktorý rozvíjajú, musí byť v súlade s platným právom hospodárskej súťaže a týmto programom dodržiavania zákonnosti. Právo hospodárskej súťaže je zdrojom odborných informácií a pravidelne sa upravuje. Členovia vedenia spoločnosti a zamestnanci preto musia byť vždy v kontakte s právnym odborom svojej spoločnosti a overiť si, že ich plánované konanie nenesie riziko zneužitia alebo porušenia predpisov v oblasti ochrany hospodárskej súťaže a uplatňovania zásad stanovených v tomto programe dodržiavania zákonnosti.

Členovia vedenia spoločnosti a zamestnanci by mali zároveň venovať riadnu a náležitú starostlivosť vzťahom s klientmi, dodávateľmi, podzhotoviteľmi alebo partnermi. Ak druhá

(1) Úrad pre ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky a Európska komisia majú právo uložiť peňažný trest až do výšky 10% konsolidovaného obratu spoločnosti za každé porušenie. V prípade skupiny by to mohlo teoreticky predstavovať maximálnu čiastku 3,17 mld.€ za každé porušenie zákona, ktorého by sa dopustila niektorá zo spoločností skupiny, nakoľko v roku 2016 skupina dosiahla konsolidovaný obrat vo výške 31,759 mld. €.

strana poruší právo hospodárskej súťaže, orgány na ochranu hospodárskej súťaže môžu dospieť k záveru, že i vedenie spoločnosti alebo jej zamestnanec, príp. dokonca samotná spoločnosť, sa podieľali na protiprávnom konaní alebo sa ho dopustili.

Členovia vedenia spoločnosti a jej zamestnanci sú povinní venovať zvýšenú starostlivosť v prípade, že spoločnosť:

- pôsobí na oligopolistickom trhu (trh s obmedzeným počtom spoločností, ktoré sú schopné dodávať daný tovar alebo službu);
- uzatvára dohody o krátkodobej alebo čiastkovej spolupráci s konkurenčnými spoločnosťami, najmä ako prostriedok zabezpečenia zmluvy;
- predkladá konkurenčné ponuky spolu s ďalšou spoločnosťou skupiny ako prostriedok zabezpečenia zmluvy;
- menuje svojho zástupcu v profesijnej organizácii..

4 ZODPOVEDNOSŤ VEDENIA SPOLOČNOSTI – POSTAVENIE VEDENIA SPOLOČNOSTI

4.1 Jednou zo základných úloh vedenia každej spoločnosti skupiny je dodržiavanie práva hospodárskej súťaže a uplatňovanie informačných, preventívnych, kontrolných a sankčných opatrení v oblasti protisúťažného konania.

Tento program dodržiavania zákonnosti predstavuje súbor všeobecných pravidiel, ktorých dodržiavanie, presadzovanie a uplatňovanie je povinnosťou celého vedenia spoločnosti.

4.2 Členovia hlavného vedenia spoločnosti a štatutárnych orgánov spoločnosti sú povinní jasne a zrozumiteľne sa písomne zaviazat' k uplatňovaniu programu dodržiavania zákonnosti. Členovia hlavného vedenia spoločnosti, jej štatutárnych alebo riadiacich orgánov (napr. predstavenstvo, výkonný výbor, riadiaci výbor, atď.) sú povinní jasne a zrozumiteľne sa písomne zaviazat' k dodržiavaniu zákona o ochrane hospodárskej súťaže vo forme, ktorá je najvhodnejšia pre daný obchodný segment a jeho organizačnú štruktúru. Tento pevný záväzok musí byť jednoznačne vyjadrený a všeobecne známy.

Prijatý záväzok sa musí každé dva roky pravidelne obnovovať, aby sa tým potvrdil význam programu dodržiavania zákonnosti a udržala náležitá pozornosť, ktorú treba programu neustále venovať.

5 FUNKCIA POVERENCA PRE OBLASŤ DODRŽIAVANIA ZÁKONNOSTI

5.1 Poverenec pre etiku na úrovni obchodného segmentu skupiny je menovaný do funkcie poverenca pre oblasť dodržiavania zákonnosti s poverením uskutočňovať program dodržiavania zákonnosti.

Poverenec pre oblasť dodržiavania zákonnosti **nesmie zmeniť** základnú koncepciu programu, jeho obsah však môže v opodstatnených prípadoch doplniť, objasniť alebo rozšíriť tak, aby zohľadňoval špecifiká obchodného segmentu a zvyšoval efektívnosť programu. Všetky takého doplnenia by sa nemali uskutočňovať na úrovni obchodného segmentu, ani na úrovni niektorej zo spoločností skupiny. Budú tvoriť neoddeliteľnú súčasť programu dodržiavania zákonnosti a preto ich musí vopred schváliť poverenec skupiny pre oblasť dodržiavania zákonnosti.

5.2 Vo všetkých hlavných subjektoch obchodného segmentu je pre poverenca pre oblasť dodržiavania zákonnosti kontaktnou osobou riaditeľ právneho odboru (a/alebo riadne poverený zamestnanec právneho odboru).

5.3 Členovia vedenia spoločnosti a jej štatutárnych orgánov sú povinní udeliť poverencovi pre oblasť dodržiavania zákonnosti a riaditeľom právnych odborov spoločností oprávnenie, právomoci a prostriedky na efektívne uskutočňovanie programu dodržiavania zákonnosti.

S cieľom zabezpečenia efektívnosti programu dodržiavania zákonnosti sa môžu poverenci pre oblasť dodržiavania zákonnosti a riaditelia právnych

odborov obrátiť so svojimi podnetmi alebo žiadosťami o nápravu na štatutárny orgán spoločnosti.

6 OBOZNAMOVANIE A VZDELÁVANIE

6.1 Oboznamovanie

Oboznámenie s interným programom dodržiavania zákonnosti musí byť zabezpečené v rámci celého obchodného segmentu. Na úrovni obchodného segmentu sa určí spôsob informovania klientov, dodávateľov, podzhotoviteľov, spoluzhotoviteľov a partnerov. Program dodržiavania zákonnosti musí byť v elektronickej forme dostupný všetkým zamestnancom (pozri nižšie v texte).

Poverenci pre oblasť dodržiavania zákonnosti sú povinní:

- posilať členom vedenia spoločnosti a zamestnancom interné oznámenia o aktualitách obchodného segmentu v oblasti práva hospodárskej súťaže, pri ktorých sa vyžaduje osobitná pozornosť;
- posilať členom vedenia spoločnosti a zamestnancom varovania alebo informačné oznámenia, ktorými sú členovia vedenia spoločnosti a zamestnanci okamžite informovaní o najnovšom dianí (napr. rozhodnutia alebo stanoviská vydané príslušným orgánom na ochranu hospodárskej súťaže, ktoré sa týkajú obchodného segmentu a programu dodržiavania zákonnosti);
- zabezpečiť, aby právny odbor na úrovni obchodného segmentu, poskytoval v prípade potreby informácie a rady vedeniu spoločnosti alebo zamestnancom.

Členovia vedenia spoločnosti a riaditelia prevádzkových jednotiek sú povinní pripomínať zamestnancom existenciu programu a v ňom stanovených požiadaviek.

Poverenci pre oblasť dodržiavania zákonnosti na úrovni skupiny a obchodného segmentu majú svoje každoročné spoločné stretnutia, na ktorých si vymieňajú informácie o osvedčených postupoch pri uskutočňovaní programu dodržiavania zákonnosti.

6.2 Vzdelávanie

Členovia vedenia spoločnosti a zamestnanci, ktorí sa zúčastňujú hospodárskej súťaže na trhoch, na ktorých ich spoločnosť pôsobí, musia byť oboznámení a brať na vedomie všetky oblasti pôsobenia práva hospodárskej súťaže a rizík spojených s porušením tohto práva.

Povinnosť absolvovať vzdelávanie v oblasti dodržiavania zákonnosti v oblasti hospodárskej súťaže pod vedením alebo po schválení poverenca pre oblasť dodržiavania zákonnosti na úrovni obchodného segmentu sa vzťahuje na každého zamestnanca do roka po prijatí do zamestnania alebo po menovaní do funkcie, ktorý je poverený riadením nasledujúcich oblastí činnosti:

- dcérska spoločnosť alebo podobná organizačná jednotka (divízia, pobočka, projekt, atď.);
- úsek predaja/odbytu (vrátane kontaktov s klientmi, dodávateľmi, podzhotoviteľmi, spoluzhotoviteľmi alebo partnermi);
- oddelenie nákupu;

- zastupovanie spoločnosti skupiny alebo obchodného segmentu v profesijnej organizácii.

Poverenec pre oblasť dodržiavania zákonnosti vyberie najvhodnejšiu vzdelávaciu metódu a ubezpečí sa, že zamestnancom sú poskytnuté aj opakovacie školiace kurzy zamerané na upevnenie znalostí a posúdenie aktuálnych rizík.

Na základe všeobecne platnej požiadavky sú všetky obchodné segmenty povinné zaradiť tému dodržiavania zákonnosti v oblasti hospodárskej súťaže do modulov vzdelávania jednotlivých skupín svojich zamestnancov, aby im umožnili pochopiť podstatu protisúťažného konania, preventívne opatrenia a zodpovedajúce peňažné tresty. Tieto vzdelávacie moduly podliehajú schváleniu poverenca pre oblasť dodržiavania zákonnosti na úrovni príslušného obchodného segmentu.

Všetky obchodné segmenty sú v súlade s politikou vzdelávania povinné uviesť do praxe jednoduchý, stručný všeobecný modul vzdelávania, ktorý bude formou e-learningu dostupný prostredníctvom intranetu v zmysle interných postupov obchodného segmentu pre oblasť vzdelávania. Tento modul musí byť praktický, upravený podľa špecifik príslušného obchodného segmentu a zrozumiteľný pre všetkých zamestnancov. Vzdelávací program musí obsahovať aj odkazy na tento dokument a informačné oznámenia, ktoré vydáva poverenec pre oblasť dodržiavania zákonnosti uvedené v bode 6.1. Zamestnancom treba neustále pripomínať význam pravidelného štúdia tohto e-learningového programu na intranete.

7 PREVENCIA

7.1 Úloha vedenia spoločnosti

Čo sa týka orgánov na ochranu hospodárskej súťaže, členovia vedenia spoločnosti sú zodpovední za uskutočňovanie opatrení na prevenciu protisúťažného konania. Členovia vedenia spoločnosti musia vedieť, že v prípade zistenia protisúťažných postupov v konaní ich spoločnosti, budú orgány na ochranu hospodárskej súťaže zisťovať existenciu opatrení, ktoré sú v spoločnosti prijaté na prevenciu pred takýmito postupmi a či sa členovia vedenia spoločnosti osobne zaviazali, že zabezpečia uskutočňovanie prijatých opatrení.

Všetci členovia vedenia spoločnosti, ktorí sú zodpovední za prevádzkové riadenie organizačných zložiek skupiny (napr. dcérskej spoločnosti, pobočky, divízie, atď.), sú povinní uskutočňovať opatrenia na predchádzanie protisúťažného konania.

V tomto smere budú mať podporu poverenca pre oblasť dodržiavania zákonnosti a výboru pre etiku, spoločenskú zodpovednosť a patronát na úrovni obchodného segmentu.

7.2 Odborné znalosti právnych oddelení

Na právnom oddelení každého obchodného segmentu musí pracovať aspoň jeden špecialista na právo hospodárskej súťaže. Právne oddelenia musia mať zároveň možnosť využívať služby expertov v trestnoprávných veciach, zoznam ktorých vedie poverenec pre oblasť dodržiavania zákonnosti obchodného segmentu.

Právne oddelenia skupiny sú zodpovedné za poskytovanie vzdelávania a prijímanie preventívnych opatrení v oblasti protisúťažného konania.

7.3 Mapovanie rizík

Súčasťou pravidelného ročného mapovania rizík, ktoré je v skupine povinné, vykoná každý obchodný segment analýzu rizík vyplývajúcich z hospodárskej súťaže v oblasti vlastného pôsobenia.

7.4 Delegovanie právomocí na členov vedenia dcérskych spoločnosti/subjektov a zamestnancov poverených obchodnou činnosťou alebo zastupovaním

Pri delegovaní právomocí je potrebné presne vymedziť povinnosti povereného zamestnanca v oblasti dodržiavania práva hospodárskej súťaže a zákazu používania protisúťažných postupov.

Každý menovaný zástupca spoločnosti skupiny v profesijnej organizácii je povinný v súlade s ustanoveniami bodu 8.2 prevziať a potvrdiť príjem menovacieho listu, ktorým je stanovená jeho povinnosť dodržiavať ustanovenia programu dodržiavania zákonnosti počas výkonu činnosti zástupcu.

7.5 Pracovná zmluva – vnútropodnikové predpisy

V rozsahu danom pracovno-právnu legislatívou sa odporúča, aby dcérske spoločnosti:

- do pracovných zmlúv, ktoré uzatvárajú so zamestnancami poverenými riadením obchodných úsekov, dcérskych spoločností alebo podobných organizačných zložiek (divízia, pobočka, atď.) alebo nákupných

oddelení, vložili ustanovenie, ktorým sú stanovené povinnosti v oblasti práva hospodárskej súťaže a zákazu používania protisúťažných postupov a/alebo

- vložili ustanovenie zakazujúce používanie protisúťažných postupov do interných smerníc spoločnosti.

7.6 Audit dodržiavania zákonnosti pred začatím novej činnosti

V súlade s podmienkami, ktoré stanovujú jednotlivé obchodné segmenty v spolupráci s poverencom pre oblasť dodržiavania zákonnosti, platí povinnosť uskutočniť audit obchodného segmentu v oblasti dodržiavania práva hospodárskej súťaže a programu dodržiavania zákonnosti na začiatku všetkých veľkých projektov, resp. najneskôr po uzatvorení písomnej zmluvy alebo pred uzavretím významných transakcií (kúpa alebo predaj spoločnosti, zmluva o spolupráci alebo o združení, atď.), na začiatku prevádzkovania novej činnosti (diverzifikácia, otvorenie prevádzky v novom štáte, atď.)

7.7 Podanie podnetu na vedenie organizačnej jednotky

Členovia vedenia spoločnosti a zamestnanci, ktorí majú pochybnosti o uplatňovaných postupoch alebo vedia o používaní protisúťažných praktík, sú povinní informovať svojho nadriadeného alebo právne oddelenie.

7.8 Oznamovanie protispoločenskej činnosti

Členovia vedenia spoločnosti a zamestnanci môžu využívať aj vnútorný systém vybavovania podnetov, ktorý je bližšie popísaný v etickom kódexe skupiny.

Uvedený vnútorný systém vybavovania podnetov zodpovedá požiadavkám Úradu na ochranu údajov Francúzskej republiky (CNIL), príp. podobným regulačným nástrojom, ktoré existujú v danom štáte, ako i ustanoveniam etického kódexu skupiny. Systém sa uplatňuje pri používaní protisúťažných postupov. Výskyt, či podozrenie z výskytu takéhoto konania by sa v zásade malo oznamovať poverencovi pre etiku príslušného obchodného segmentu, ktorý je určeným príjemcom v zmysle zákona Sapin II. Ak je oznamovateľ presvedčený, že predmetná situácia prekračuje rámec obchodného segmentu, podnet môže výnimočne podať poverencovi skupiny pre etiku a nie poverencovi pre etiku na úrovni segmentu.

Postup podávania, prijímania a spracovania podnetov o protispoločenskej činnosti je stanovený v etickom kódexe a v jeho prílohe s názvom „Systém vybavovania podnetov o protispoločenskej činnosti“.

PREDBEŽNÉ OPATRENIA PRI VZNIKU VYBRANÝCH SITUÁCIÍ

8.1 Získanie záruk pred nadobudnutím akcií spoločnosti

V rámci výkonu povinnej starostlivosti, ktorá predchádza samotnému nadobudnutiu spoločnosti, sa musí venovať osobitná starostlivosť oblasti dodržiavania práva hospodárskej súťaže cieľovej spoločnosti. Predávajúci musí poskytnúť všeobecné, resp. konkrétne záruky, na ktoré sa nadobúdateľ môže v prípade potreby odvolať (nakol'ko cieľová spoločnosť bude naďalej znášať riziko sankcií za

protisúťažné konanie pred akvizíciou), pokiaľ nie je inak výslovne dohodnuté, zdôvodnené a dohliadané zo strany vedenia obchodného segmentu v spolupráci s príslušným poverencom pre etiku. Členovia vedenia nadobudnutej spoločnosti zabezpečia preverenie informácií získaných v rámci výkonu povinnej starostlivosti a okamžité zavedenie opatrení stanovených v tomto programe dodržiavania zákonnosti.

8.2 Predbežné opatrenia v prípade členstva a účasti na aktivitách profesijnej organizácie

Pred vstupom do miestnej, národnej alebo medzinárodnej profesijnej organizácie musí spoločnosť skupiny najprv kontaktovať hlavné vedenie príslušného obchodného segmentu a získať predbežný súhlas štatutárneho orgánu.

Poverenec pre etiku na úrovni obchodného segmentu vedie zoznam profesijných organizácií s vecnou pôsobnosťou k činnosti spoločnosti.

V spolupráci s podnikovým právnikom je potrebné vykonať predbežné preskúmanie a preveriť stanovy, organizačnú štruktúru, postupy a činnosti profesijnej organizácie, najmä zistiť, či obsahujú ustanovenia smerujúce k zvyšovaniu povedomia o dodržiavaní práva hospodárskej súťaže.

Spoločnosti skupiny sa nesmú stať členom, ani príležitostným členom profesijnej organizácie, ktorá organizuje alebo podporuje dialóg, výmenu informácií alebo vytváranie dohôd v nasledovných oblastiach:

- úroveň cien, vývoj cien, metódy tvorby cien, výška zliav, úroveň marže, úroveň zásob;

- spoločné využívanie výrobných kapacít;
- exkluzívne územné dohody;
- výmena neverejných informácií o obchodných stratégiách, najmä v súvislosti s budúcimi obchodnými transakciami;
- ak je trh oligopolickým (trhu dominuje malá skupina veľkých dodávateľov), každá výmena informácií, ktorá by mohla vytvoriť alebo podporiť tichú koordináciu v rámci oligopolu.

Menovaní zástupcovia skupiny sú povinní predložiť svojmu nadriadenému písomné vyhlásenie, ktorým potvrdzujú, že poznajú svoje povinnosti v súvislosti s právom hospodárskej súťaže a záväzok voči dodržiavaniu týchto povinností počas trvania svojho poverenia, najmä tým, že odmietnu poskytnutie informácií o obchodnej stratégii spoločnosti (stanovenie cien, vymedzenie územia, reklamná politika, atď.).

Sú povinní zabezpečiť, aby im bol doručený program každého stretnutia pred jeho konaním a aby zápisnice zo stretnutia boli doručené všetkým účastníkom stretnutia. Ak sa začne rokovať o zakázaných témach, zástupca spoločnosti je povinný opustiť rokovanie a požiadať zapisovateľa o zaznamenanie jeho odchodu a zaslať písomné vyjadrenie o dôvode odchodu zo stretnutia.

8.3 Predbežné opatrenia v prípade dočasnej alebo čiastkovej spolupráce s konkurenčnou organizáciou

Tento druh spolupráce je v niektorých obchodných segmentoch skupiny Bouygues bežne využívaným

postupom. Ide o užitočný a niekedy nevyhnutný postup v prípade projektu, ktoré vyžadujú špeciálne zdroje a odborné znalosti, príp. spoločné znášanie rizika. Dohody tohto druhu ako také nie sú protisúťažné, avšak ich predmetom a účelom nesmie nikdy byť narušenie pravidiel voľnej hospodárskej súťaže. V záujme opatrnosti by sa malo čokoľvek, čo smeruje k zníženiu nezávislosti spoločnosti a samostatnosti jej podnikania, považovať za potenciálne riziko a musí sa dôkladne posúdiť.

Všetky formy zoskupenia alebo kooperatívnej platformy medzi konkurenčnými spoločnosťami – spoločnosť na projekt (Sociétés en Participation – SEP), spoločný podnik (joint venture), dočasné zoskupenie, zoskupenie na základe hospodárskeho záujmu, združenie, centrálna obstarávacia organizácia musia dodržiavať nasledujúce pravidlá:

- predmetom alebo účelom spolupráce nesmie byť de facto obmedzenie hospodárskej súťaže (obmedzenie konkurencie, koordinovaný postup pri udeľovaní zákazky alebo jej časti) alebo kartelové dohody vo verejnom obstarávaní (tzv. *bid rigging*), napr. krycie podávanie cenových ponúk (tzv. *cover bidding*);
- spolupráca musí byť časovo obmedzená;
- spolupráca musí mať jasne vymedzený účel (napríklad príprava projektu) a nesmie viesť k výmene strategických informácií okrem tých, ktoré sú nevyhnutné pre uskutočnenie spoločného projektu;
- dôvodom spolupráce musí byť zvýšenie efektívnosti a tým i schopnosti

každého účastníka pripraviť lepšie obchodné ponuky a poskytnúť klientom lepšie služby alebo výrobky ("oprávnené dôvody"): doplnková technická alebo logistická spôsobilosť, spoločné znášanie rizika pri veľkých projektoch, zlepšenie ekonomickej spôsobilosti pri získavaní financií, právne požiadavky na partnerstvo s miestnymi partnermi.

Pred začiatkom spoločnej činnosti (alebo v prípade súťaže pred podaním ponuky) sa musí uzavrieť písomná zmluva. V jej úvodných ustanoveniach musia byť jasne uvedené „oprávnené dôvody“, ktoré vedú konkurenčnej strane k uzavretiu dohody alebo založeniu kooperatívnej organizácie.

Partneri sú povinní zmluvne sa zaviazat', že budú dodržiavať právo hospodárskej súťaže a princípy podobné tým, ktoré sú stanovené týmto programom dodržiavania zákonnosti. Porušenie tejto povinnosti počas plnenia zmluvy môže mať za následok ukončenie zmluvy bez výpovednej lehoty.

V priebehu sumarizačného či finálneho stretnutia, po ktorom nasleduje rozhodovanie o rokovaní alebo uzavretí dohody, je povinnosťou právneho odboru predložiť stanovisko z hľadiska práva hospodárskej súťaže.

V prípade súťaže konkurenčných ponúk k postupom protisúťažného konania patrí i koordinácia ponúk medzi konkurenčnými uchádzačmi alebo výmena informácií pred vyhlásením alebo možným oznámením výsledkov súťaže (napr. výmena informácií o konkurenčných uchádzačoch, o štruktúre ich organizácií, o miere záujmu o predmetnú zmluvu, o cenách).

Preto do vzniku organizačného rámca spolupráce (napr. združenia) sa nesmú poskytovať citlivé informácie; v prípade neúspechu rokovaní o spolupráci, ktorého súčasťou bolo poskytnutie citlivých informácií a ktoré vedie k predloženiu samostatných ponúk zúčastnených spoločností, dochádza k narušeniu súťaže. Vznik organizačného rámca spolupráce následne vedie k vzájomnej výmene citlivých informácií a zúčastnené strany už ďalej nesmú súťažiť samostatne, ani vstúpiť do ďalšieho združenia.

Obchodná spoločnosť nesmie byť v tej istej súťaži členom viacerých združení, nakoľko takýto postup v sebe nesie príliš veľa rizík vyplývajúcich z práva hospodárskej súťaže.

8.4 Predbežné opatrenia v prípade, že spoločnosti skupiny navzájom súťažia

Spoločnosti skupiny môžu príležitostne alebo pravidelne navzájom súťažiť.

Úrad na ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky stanovil jasné zásady, s ktorými musia byť všetky spoločnosti skupiny oboznámené a musia ich uplatňovať:

- "spoločnosti, medzi ktorými sú vzájomné väzby v oblasti právnych alebo ekonomických vzťahov, ale pritom majú samostatnosť v oblasti obchodných vzťahov, môžu predložiť viaceré súťažné ponuky, pokiaľ sa o nich vopred navzájom neinformujú";
- "spoločnosti, medzi ktorými sú vzájomné väzby v oblasti právnych alebo ekonomických vzťahov, ale pritom majú samostatnosť v oblasti

obchodných vzťahov, sa môžu vzdať tejto samostatnosti a rozhodnúť sa, ktorý subjekt predloží ponuku alebo si zvolí spoluprácu subjektov a predložiť spoločne pripravenú ponuku";

- "spoločnosti nemôžu predložiť viaceré ponuky a tým preukázať svoju samostatnosť v obchodných vzťahoch, pokiaľ sú ponuky pripravované po vzájomnej dohode alebo výmene informácií; takéto ponuky už nie sú nezávislé. Predloženie takejto ponuky by bolo uvedením klienta do omylu o povahe, rozsahu, miere alebo intenzite hospodárskej súťaže";
- "nezáleží na tom, či klient má alebo nemá vedomosť o právnom prepojení spoločností, samotné väzby nemusia nevyhnutne znamenať, že spoločnosti konajú po vzájomnej dohode alebo výmene informácií".

Uvedené sú zásady, o ktoré sa opierajú rozhodnutia Úradu na ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky pri ukladaní sankcií spoločnostiam tej istej skupiny, ktoré, podľa zistení úradu, použili koluzívne schémy podávania súťažných ponúk. Uvedené zásady platia vždy, keď spoločnosti skupiny navzájom súťažia medzi sebou. Preto spoločnosť skupiny, ktorá je samostatným subjektom v obchodných vzťahoch, musí uplatňovať uvedené zásady v prípade, že sa zúčastňuje rovnakej súťaže ako ďalšia spoločnosť tej istej skupiny.

Keď konkurenčné spoločnosti skupiny spoja sily a predložia spoločnú súťažnú ponuku, musia dodržať ustanovenia uvedené v bode 8.3.

8.5 Predbežné opatrenia v prípade spolupráce s podzhotoviteľmi

SPOLOČNOSTI, KTORÉ VYUŽÍVAJÚ SPOLUPRÁCU S PODZHOTOVITEĽMI

Aj keď subdodávateľský vzťah sám o sebe nie je protisúťažným, nesmie byť úmyselne zatajovaný a klient o ňom musí byť informovaný.

Výmena informácií pred uzavretím subdodávateľského vzťahu musí byť prísne obmedzená na nevyhnutné informácie a musí zodpovedať pravidlám o ochrane hospodárskej súťaže. "Existencia návrhu na vytvorenie subdodávateľského vzťahu neznamená, že objednávateľ musí poskytnúť všetky informácie o svojich cenách potenciálnemu podzhotoviteľovi" (Úrad pre ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky).

Spolupráca s podzhotoviteľmi musí byť opodstatnená a nesmie oslabiť hospodársku súťaž.

PODZHOTOVITELIA

Spoločnosti, ktoré majú záujem o zabezpečenie svojich subdodávateľských dohôd, sa pred uzavretím zmluvy nesmú vzájomne informovať o svojich cenách. V opačnom prípade nebudú môcť predložiť samostatné ponuky.

Nie je zakázané, aby spoločnosť bola v rámci jedného súťažného konania v postavení podzhotoviteľa viacerých objednávateľov alebo aby bola podzhotoviteľom a zároveň i členom združenia; tieto situácie však predstavujú obrovské riziko z hľadiska práva hospodárskej súťaže a vyžadujú analýzu právneho odboru a poverenca pre oblasť dodržiavania zákonnosti, ako i následný výslovný súhlas štatutárneho zástupcu príslušnej spoločnosti.

9 KONTROLA

9.1 Úloha vedenia spoločnosti

Členovia vedenia spoločnosti, ktorí sú zodpovední za prevádzkové riadenie organizačných zložiek skupiny (dcérskej spoločnosti, pobočky, divízie, atď.), sú povinní zabezpečiť, aby ich organizačné jednotky konali v súlade s predpismi, vykonávali zodpovedajúce kontroly, vybavovali podnety o protispoločenskej činnosti a využívali zavedené mechanizmy skupiny alebo obchodného segmentu (tieto nástroje pozri ďalej v texte).

9.2 Referenčná príručka vnútornej kontroly skupiny

Problematika boja proti protisúťažným postupom je osobitne spracovaná v dokumente s názvom Referenčná príručka vnútornej kontroly skupiny. V snahe zaistiť efektívnosť programu dodržiavania zákonnosti môže obchodný segment v prípade potreby do príručky doplniť vlastné ustanovenia.

Efektívnosť programu sa každoročne kontroluje formou samohodnotenia na základe princípov vnútornej kontroly, ktorá sa uplatňuje v obchodných segmentoch a ich dcérskych spoločnostiach.

V prípade, že sa v priebehu samohodnotenia odhalia nedostatky uplatňovania programu dodržiavania zákonnosti, zostaví sa akčný plán na zabezpečenie okamžitej nápravy.

9.3 Audity

Pri výkone pravidelných alebo mimoriadnych interných auditov by mali oddelenia auditu v spolupráci s

poverencom pre oblasť dodržiavania zákonnosti a podľa potreby i externých právnikov a ostatných poskytovateľov služieb pravidelne overovať, či jednotlivé prevádzky skupiny dodržiajú zásady stanovené v programe dodržiavania zákonnosti a referenčnej príručke vnútornej kontroly skupiny a obchodných segmentov. Súčinnosť s oddeleniami interného auditu je povinná.

Záveru správy z interného auditu sa predkladajú výboru pre etiku, spoločenskú zodpovednosť a patronát na úrovni obchodného segmentu a podľa potreby sú použité na zvýšenie účinnosti programu dodržiavania zákonnosti a iných mechanizmov riadneho plnenia programu.

9.4 Zverejňovanie informácií

V rámci plnenia povinnosti zverejňovať informácie v zmysle francúzskej prvej úpravy v oblasti spoločenskej zodpovednosti poverenci pre oblasť dodržiavania zákonnosti na úrovni jednotlivých obchodných segmentov predkladajú poverencovi skupiny pre etiku výročnú správu o uplatňovaní programu. V správe uvádzajú súpis realizovaných alebo plánovaných zlepšení, informácie, ktoré boli sprístupnené, počet uskutočnených vzdelávacích aktivít v obchodnom segmente v priebehu roka a počet účastníkov vzdelávania. Výročné správy sa predkladajú výboru pre etiku na úrovni obchodného segmentu a výboru pre etiku, spoločenskú zodpovednosť a patronát pri predstavenstve spoločnosti Bouygues SA. Každá správa by mala obsahovať aj informácie o akčných plánoch, ktoré sa zostavujú po vykonaní kontrol a auditov podľa bodov 8.2 a 8.3. Informácie

o akčných plánoch sa predkladajú aj účtovnému výboru na úrovni každého obchodného segmentu.

9.5 Ročné hodnotenie členov vedenia spoločností a členov štatutárnych orgánov

Uplatňovanie programu dodržiavania zákonnosti, náležitá starostlivosť a pozornosť venovaná oblasti prevencie protisúťažného konania predstavujú nástroje, ktoré sú zohľadňované pri ročnom hodnotení členov vedenia spoločnosti a vedúcich zamestnancov (napr. neplnenie opatrení na prevenciu protisúťažného konania počas hodnoteného obdobia má nepriaznivý vplyv na hodnotenie členov vedenia spoločnosti a vedúcich zamestnancov).

10 SANKCIE – RIEŠENIE PORUŠENIA PRAVIDIEL HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE

10.1 Porušenie zákona, ktoré zistila spoločnosť

Členovia vedenia spoločnosti a zamestnanci, ktorí svojho zamestnávateľa vystavia právnym následkom porušenia práva hospodárskej súťaže, sa potrestajú sankciami, napr. ukončenie funkcie vo vedení spoločnosti, disciplinárna sankcia, rozviazanie pracovného pomeru, aj v prípade, že orgány na ochranu hospodárskej súťaže alebo prokurátor nezačnú konanie vo veci.

Spoločnosť musí okamžite ukončiť svoju účasť na protiprávnom konaní a z vlastnej iniciatívy zabezpečiť nápravu. Takýto prístup môže byť orgánmi na ochranu hospodárskej súťaže považovaný za poľahčujúcu okolnosť.

V prípade horizontálnych (koluzívnych) dohôd (a v súlade s odporúčaním Úradu na ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky alebo Európskej komisie, resp. zákona o ochrane hospodárskej súťaže príslušného štátu), sa členovia vedenia obchodného segmentu a poverenec pre etiku po konzultácii s internými a externými poradcami rozhodnú podať žiadosť o uplatnenie programu zhovievavosti orgánov na ochranu hospodárskej súťaže. V rámci tohto programu môže byť spoločnosti udelené čiastočné alebo úplné oslobodenie od sankcií.

10.2 Porušenie práva zistené v priebehu vyšetrovania, ktoré začalo na podnet konkurenčnej spoločnosti alebo súdu

Po konzultácii s príslušným poverencom pre etiku zvažia členovia vedenia obchodného segmentu možnosť vyhlásenia, ktorým sa nepopiera spáchanie skutku (*no contest plea*), pokiaľ zákon tento inštitút umožňuje a za predpokladu, že jeho následkom by bolo urovanie¹. Platí to najmä pre Francúzsko, kde hlavný spravodajca (*Rapporteur Général*) pre vyšetrovanie Úradu na ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky môže podať návrh na urovanie v konaní so spoločnosťou v prípade, že spoločnosť predložila vyhlásenie, ktorým spáchanie skutku nepopiera, kedy určí minimálnu a maximálnu výšku predpokladaného peňažného trestu. Ak sa spoločnosť alebo subjekt zaviazá, že svoje konanie zmení, tento záväzok sa

môže zohľadniť v návrhu na urovanie. Ak spoločnosť súhlasí s navrhovaným urovaním v stanovenej lehote, hlavný spravodajca (*Rapporteur Général*) pre vyšetrovanie Úradu pre ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky podá odporúčanie, aby Úrad na ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky uložil peňažný trest vo výške, akú navrhuje v dohode.

Aj Európska komisia (Generálne riaditeľstvo pre hospodársku súťaž) môže súhlasiť s urovaním, pokiaľ na základe predložených informácií spoločnosť pripustí svoju účasť na koluzívnom konaní a prijme zodpovednosť.

Členom vedenia spoločnosti a jej zamestnancom, ktorí vystavia svojho zamestnávateľa následkom porušenia práva hospodárskej súťaže hrozí rovnaký trest, aký je uvedený v bode 10.1.

Spoločnosť je povinná ukončiť svoju účasť na zistenom porušovaní a na vlastný podnet zabezpečiť nápravu svojho konania. Takýto prístup môže byť považovaný za poľahčujúcu okolnosť.

V priebehu vyšetrovania je spoločnosť povinná spolupracovať a poskytnúť plnú súčinnosť. Marenie vyšetrovania je trestným činom.

10.3 Peňažné tresty a iné finančné sankcie

Členovia vedenia spoločnosti a zamestnanci sú povinní zaplatiť peňažný trest a iné finančné sankcie, ktoré im uloží súd.

(1) Vo Francúzsku bol inštitút urovnania zavedený do Obchodného zákonníka Francúzskej republiky ustanovením článku L. 464-2 II Zákona o raste, činnosti a rovnakých hospodárskych príležitostiach (tzv. Macronov zákon) zo 6. augusta 2015. Urovanie nahrádza konanie o nepopieraní spáchania skutku

KAPITOLA II

HLAVNÉ USTANOVENIA PRÁVA HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE

STRUČNÝ PREHĽAD Č. 1 – PREHĽAD

1 VOLNÁ A KOREKTNÁ SÚŤAŽ: POŽIADAVKA, KTORÁ PRESAHUJE ŠTÁTNE HRANICE

Volná a korektná súťaž je nevyhnutná, aby ekonomika fungovala efektívne. Súťaž patrí medzi základné princípy, z ktorých vychádza legislatíva všetkých dôležitých rozvinutých krajín, i tvorba jednotného európskeho trhu. Globalizácia postupne vyvíja tlak na rozvojové trhy, aby sa tomuto trendu podrobili. Také sú pravidlá hry.

Väčšina krajín preto prijala veľmi komplexné zákony na ochranu hospodárskej súťaže.

Túto konvergenciu sprevádza ohromný nárast výšky peňažných trestov, ktoré boli uložené podnikateľom za používanie protisúťažných postupov. Vytvorili sa medzinárodné štandardy: napríklad maximálna výška peňažného trestu, ktorú je možné uložiť spoločnosti za porušovanie práva hospodárskej súťaže (napríklad dcérskej spoločnosti veľkej skupiny) je stanovená ako spravidla 10% z globálneho konsolidovaného obratu skupiny.

Postupy, ktoré sú všeobecne zakázané:

- horizontálne alebo vertikálne kolúživné dohody medzi podnikateľmi na tom istom trhu;

- zneužívanie dominantného postavenia na určitom trhu;
- diskriminačné postupy s cieľom vylúčenia konkurenčnej spoločnosti z trhu.

2 VYSOKÁ EFEKTÍVNOSŤ LEGISLATÍVY

Právo hospodárskej súťaže sa efektívne uplatňuje prostredníctvom regulačných orgánov, ktoré majú udelené široké právomoci v oblasti vyšetrovania (žiadosti o informácie, kontroly na prevádzkach, zabavenie kompletnej obchodnej dokumentácie, ktorá sa nachádza kdekoľvek vo firemných priestoroch a v úschove akejkoľvek osoby, spolupráca s ostatnými orgánmi na ochranu hospodárskej súťaže a súdmi v členských štátoch, výnimočné predbežné opatrenia). Majú právomoc uložiť mimoriadne vysoké finančné sankcie. Môžu tiež predkladať stanoviská o všeobecných alebo rezortných otázkach z oblasti hospodárskej súťaže.

Procesné pravidlá výrazne zlepšili svoju účinnosť:

- program zhovievavosti: keď účastník kolúživného konania dobrovoľne predloží dôkaz o kolúzii;
- inštitút urovnania: keď orgány a spoločnosť (ktorá využila možnosť nepripieť spáchanie skutku) sa dohodnú o uložení peňažného trestu výmenou za poskytnutie plnej súčinnosti počas vyšetrovania.

Vo Francúzsku je regulačným orgánom Úrad pre ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky (*Autorité de la Concurrence*). Prípady porušovania práva hospodárskej súťaže s dopadom na efektívnosť európskeho trhu patria do kompetencie regulačného orgánu Európskej komisie - Riaditeľstva pre hospodársku súťaž (resp. GR IV).

V posledných pár rokoch sa posilnila spolupráca medzi štátmi v boji proti protisúťažnému konaniu v obchodnom styku, ktorý často presahuje hranice jedného štátu (výmena informácií medzi súdmi alebo orgánmi na ochranu hospodárskej súťaže, spolupráca pri vyšetrovaní).

Rovnaké protisúťažné praktiky môžu byť identifikované a sankcionované orgánmi viacerých štátov, ak:

- jeden zo znakov protiprávneho konania je dokonaný na území iného štátu;
- osoba profitujúca z protisúťažného konania má sídlo na území iného štátu;
- osoba poškodená porušením má sídlo na území iného štátu;
- porušenie má dopad na príslušný trh na území iného štátu.

3 VÝZNAM POJMU RELEVANTNÝ TRH

Orgány na ochranu hospodárskej súťaže nie sú obmedzené úzkym vymedzením pojmov.

Za protisúťažný sa môže považovať každý postup. Dôkaz o protisúťažnej povahe postupu poskytne až analýza jeho účinkov na fungovanie trhu.

Preto má pri zisťovaní zneužívania dominantného postavenia alebo protisúťažného konania na trhu zásadný význam pojem relevantný trh.

Pojem trh má svoj geografický aspekt (môže byť regionálny, národný, európsky alebo globálny) a aspekt súvisiaci s výrobkom alebo službou (trh je priesečníkom ponuky a dopytu po výrobkoch alebo službách, ktoré sú vnímané kupujúcimi alebo používateľmi ako zameniteľné alebo nahraditeľné).

Zastupiteľnosť vzniká vtedy, ak sa dá primerane predpokladať, že kupujúci alebo používatelia budú považovať tovar alebo služby za vhodné alternatívy na uspokojenie daného dopytu. Napríklad, príslušný trh smartfónov alebo tabletov v oblasti poskytovania mobilných telefónnych služieb.

Relevantný trh, ktorý je používaný na posúdenie dopadu na hospodársku súťaž, môže byť mimoriadne úzky: projekt predložený do súťaže sa považuje za samostatný trh sám o sebe.

4 DŮKAZ O PROTISÚŤAŽNOM KONANÍ

Orgány majú výraznú voľnosť pri zisťovaní dôkazov o protisúťažnom konaní. Stačiť môže i obvinenie, ktoré sa zakladá na rade nepatrných náznakov.

Na forme dohody alebo postupu nezáleží. Orgány môžu rozhodnúť o prejave koluzívneho správania na základe série podstatných, presných a logických dôkazov, napríklad, paralelné konanie (náhly nárast cien, ktorý odhalilo zverejnenie štatistických informácií), zápisnice zo stretnutí, e-mailová korešpondencia, odkazy, faxové správy alebo zápisy do denníkov s odkazom na konkurenčnú spoločnosť, výmena korešpondencie alebo účasť na stretnutiach s konkurenčnými spoločnosťami.

Každému, kto sa podieľa na činnostiach obchodného úseku spoločnosti a všetkým členom vedenia spoločnosti a zamestnancom bez ohľadu na ich pracovné zaradenie v spoločnosti, sa musí pravidelne pripomínať skutočnosť, že čo i len trochu nevhodné či nejasné správanie, poznámka alebo formulácia osobného alebo interného oznámenia môže spoločnosť vystaviť mimoriadne závažným peňažným trestom. Je nutné, aby sa v spoločnosti spájala účasť na protisúťažnom konaní s jednoznačným odmietaním. Obvinená spoločnosť sa nikdy neteší prejavom dôvery.

5 ZODPOVEDNOSŤ MATERSKEJ SPOLOČNOSTI

Postupy v konaní dcérskej spoločnosti sa môžu pripisovať jej hlavnému akcionárovi (materskej spoločnosti, hlavnej spoločnosti obchodného segmentu), pokiaľ sa zisťovaním preukáže súvislosť medzi protiprávnym postupom v konaní dcérskej spoločnosti a pokynmi alebo toleranciou hlavného akcionára voči nečinnosti dcérskej spoločnosti. Európske právo má odlišný prístup, nakoľko vychádza z predpokladu, že zodpovednosť za konanie dcérskej spoločnosti nesie materská spoločnosť aj v prípade, ak sa na porušení práva nepodieľala. Tento predpoklad možno vyvrátiť jedine poskytnutím dôkazu o tom, že dcérska spoločnosť prijíma vlastné rozhodnutia, čo je veľmi náročné.

V prípade, že zodpovednou je materská spoločnosť, výška uloženého peňažného trestu sa môže odvodiť z obratu materskej a nie dcérskej spoločnosti.

STRUČNÝ PREHĽAD Č. 2 – KOLUZÍVNE SPRÁVANIE

Za koluzívne správanie sa považuje každý postup, ktorý vznikne dohodou viacerých konkurenčných spoločností, ktoré pôsobia na rovnakom trhu ("horizontálne" koluzívne dohody) alebo spoločností, ktoré pôsobia na rôznych úrovniach výrobného a distribučného reťazca ("vertikálne" koluzívne dohody).

Koluzívne správanie je protisúťažné a preto zakázané, keď jeho účelom alebo cieľom je narušenie súťaže na trhu. Preto sa postup, ktorý má protisúťažný účel, ale nemá protisúťažný cieľ môže trestať rovnako ako postup, ktorý nemá protisúťažný účel, ale má protisúťažný cieľ (v druhom prípade sa zohľadňuje absencia zámeru).

1 HORIZONTÁLNE KOLUZÍVNE DOHODY (kolúzia medzi konkurenčnými spoločnosťami)

Horizontálne koluzívne dohody predstavujú koordinované konanie podnikateľov, ktorí pôsobia na rovnakej úrovni výrobného a distribučného reťazca (napríklad viacerí výrobcovia podobného typu výrobku).

Medzi zakázané postupy patrí najmä:

- diskusia a/alebo dohoda konkurenčných spoločností o cenách alebo cenovej politike: paralelné zvyšovanie cien, paralelná propagácia;
- dohody o objeme predaja;
- dohody o podieloch na trhu;
- dohody obmedzujúce ponuku a tým vedúce k nárastu cien alebo stabilizácii trhu;

- zosúladené odmietnutie dodávok určitým zákazníkom (bojkot);
 - spoločné využívanie zemepisných území, segmentov trhu alebo zákazníkov;
 - koordinované rozhodnutie o budúcom víťazovi zákazky vo verejnej súťaži;
 - tzv. cover bidding (krycie podávanie cenových ponúk) v rámci predkladania ponúk vo verejnom obstarávaní;
 - výmena informácií, aj keď neboli použité, medzi spoločnosťami, ktoré pôsobia na rovnakom trhu, za účelom manipulácie trhu: informácie o súčasných, minulých alebo budúcich cenách alebo podieloch na trhu; výmena informácií medzi konkurenčnými spoločnosťami, ktorá predchádza zvýšeniu ceny; informácie o cenovej štruktúre; objemy obchodu, totožnosť zákazníkov, podmienky predaja, zámery týkajúce sa výziev na predloženie ponuky, distribučné kanály; zámery týkajúce sa investícií alebo inovácií; informácie o cenách predložených oficiálnej inštitúcii na zverejňovanie štvrťročných štatistických údajov;
 - výmena informácií medzi spoločnosťami v súťaži o udelenie zákazky vo verejnom obstarávaní pred predložením konečných súťažných ponúk;
 - obmedzenie dovozu alebo vývozu;
 - obmedzenie alebo kontrola výroby, predajných miest, technického rozvoja alebo investícií.
- Orgány pre ochranu hospodárskej súťaže budú pozorne sledovať:
- činnosť profesijných organizácií, ktoré združujú konkurenčné spoločnosti z rovnakého ekonomického

odvetvia a ktoré umožňujú výmenu informácií medzi svojimi členmi;

- akúkoľvek formu združenia alebo spolupráce, aj keď len dočasnej, medzi konkurenčnými spoločnosťami.

Osobitný prípad protisúťažného konania, ktoré vyvolal alebo toleruje klient alebo verejný obstarávateľ

Môže nastať situácia, že klient alebo verejný obstarávateľ vyvolajú, tolerujú alebo schvaľujú koluzívne správanie. Takáto situácia sa nepovažuje orgánmi na ochranu hospodárskej súťaže za poľahčujúcu okolnosť, ktorá by viedla k zmierneniu závažnosti konania alebo zbaveniu zodpovednosti účastníkov konania.

2 VERTIKÁLNE KOLUZÍVNE DOHODY (kolúzia s dodávateľmi alebo distribútormi)

Vertikálne koluzívne správanie predstavuje zosúladený postup viacerých ekonomických operátorov na rôznych úrovniach výrobného a distribučného reťazca (dodávateľa a jeho distribútora alebo viacerých dodávateľov a distribútorov).

Medzi zakázané postupy patrí:

- nariadenie kupujúcemu alebo distribútorovi, aby stanovil určitú výšku maloobchodnej ceny, minimálnej maloobchodnej ceny, marže na výrobok alebo rovnakú výšku maloobchodnej ceny, akú má konkurencia;
- poskytnutie zľavy alebo rozdelenie marketingových nákladov pod podmienkou, že kupujúci alebo distribú-

tor sa zaviazá k maloobchodnej cene určitej výšky;

- hrozba, zastrašovanie, uloženie sankcie alebo iné odvetné opatrenie za stanovenie maloobchodnej ceny
- nútenie kupujúceho alebo distribútora k predaju výrobku iba na určitom území (ustanovenie o absolútnej ochrane územia);
- uzavretie výhradnej dlhodobej zmluvy, keď výrobku patrí veľký podiel na trhu;
- uplatnenie ekonomicky neoprávnených diskriminačných cien alebo podmienok;
- nútenie kupujúceho k nákupu výrobku (alebo služby) s cieľom kúpiť iný výrobok (alebo službu).

3 VÝNIMKA VYBRANÝCH DOHÔD

V relatívne obmedzenom počte zákonom presne stanovených prípadoch udeľujú francúzske a európske orgány na ochranu hospodárskej súťaže určitým dohodám, ktoré by sa mohli považovať za koluzívne, výnimku, pokiaľ prispievajú k zlepšeniu výroby alebo distribúcie tovaru alebo služia technickému alebo hospodárskemu pokroku (článok 101, odsek 3 zmluvy o fungovaní Európskej únie) za predpokladu, že:

- spotrebitelia získavajú primeraný podiel z výsledku výhody a
- dohody nepredstavujú zbytočné obmedzenia alebo možnosť vylúčenia súťaže v súvislosti s podstatnou časťou dotknutých výrobkov.

Prípady, kedy sa výnimky uplatňujú, sú vymedzené v príslušných predpisoch a týkajú sa najmä vertikálnych dohôd.

Pred každým rokovaním o návrhu na uzatvorenie dohody sa musí uskutočniť právna analýza, ktorou príslušné právne oddelenie spoločnosti preverí možnosť udelenia výnimky.

STRUČNÝ PREHĽAD Č.3 – ZNEUŽÍVANIE DOMINANT- NÉHO POSTAVENIA

Obchodná spoločnosť s dominantným postavením je taká spoločnosť, ktorá je schopná zabrániť efektívnej súťaži a nie je nútená reagovať na tlak konkurencie alebo klientov. Toto postavenie umožňuje spoločnosti správať sa nezávisle od jej konkurentov: má "trhovú silu", ktorá jej umožňuje vytvoriť si vlastnú obchodnú a cenovú politiku bez ohľadu na konkurenciu. Dominantné postavenie môže získať subjekt (obchodná spoločnosť) alebo celok (zoskupenie viacerých spoločností). Na niektorých trhoch môže na získanie dominantného postavenia stačiť aj len malý podiel na trhu. Napríklad, v prípade veľkého počtu konkurenčných spoločností, z ktorých každej patrí nepatrný podiel na trhu v porovnaní so spoločnosťou s vedúcim postavením na trhu.

Samotné dominantné postavenie na trhu nie je zakázané. Orgány na ochranu hospodárskej súťaže však prísne postihujú spoločnosti, ktoré zneužívajú svoje dominantné postavenie. Kolúzia a zneužívanie dominantného postavenia sa navzájom nevylučujú. Zakázané vertikálne kolúziálne dohody sa trestajú dokonca ešte prísnejšie, keď toto kolúziálne správanie uplatňuje spoločnosť v dominantnom postavení.

Priklady zneužívania dominantného postavenia

- využitie výhody vlastného postavenia na uplatnenie takých postupov, ktorých cieľom je vylúčiť alebo obmedziť súťaž
- uzavretie dlhodobých výhradných zmlúv s klientmi
- odmietanie predaja
- uplatnenie diskriminačnej tvorby cien alebo podmienok (predátorské praktiky cenotvorby)
- diktovanie maloobchodných cien
- uplatňovanie predaja balíkov tovarov alebo služieb
- odmietnutie udeliť oprávnenie
- poskytovanie zliav alebo výhod na efektívne vylúčenie konkurencie

Zneužívanie dominantného postavenia v obchodnom vzťahu

Zneužívanie dominantného postavenia v obchodnom vzťahu predstavuje situáciu, keď podnikateľ nečestným spôsobom využíva výhodu, ktorá mu plynie zo slabšej pozície dodávateľa, podzhotoviteľa alebo klienta v obchodnom vzťahu. Týmto ustanovením francúzskeho zákona sa teoreticky umožňuje uloženie sankcie za uplatnenie zneužívajúcich praktík aj vtedy, keď osoba, ktorá koná protiprávne, nemá dominantné postavenie na trhu. Uplatňovanie týchto postupov sa spravidla posudzuje z hľadiska zneužívania dominantného postavenia.

Splnené musia byť tri podmienky:

- musí existovať dominantné postavenie v obchodnom vzťahu: vykoná sa analýza na základe podielu spoločnosti na obrate jej partnera, či partnerov; znalosť značky v cieľovej skupine (brand awareness) a veľkosť podielu na trhu partnera, či partnerov; prípadná existencia alternatívnych riešení a činitele, ktoré pôsobili na vytvorenie nerovného postavenia v obchodnom vzťahu (pripravená stratégia alebo prikázaná voľba, ktorá bola vnútená strane poškodenej zneužívaním postavenia).
- musí nastať zneužívanie dominantného postavenia v obchodnom vzťahu: odmietnutie predaja, predaj balíkov tovaru, diskriminačné postupy (všetky postupy, ktoré sú odchýlkou od obvyklého správania sa, ktoré možno považovať za prejav zneužívania).
- musí existovať reálny alebo potenciálny dopad na hospodársku súťaž na trhu.

Obchodná spoločnosť, ktorá je poškodená zneužívaním dominantného postavenia v obchodnom vzťahu, sa môže obrátiť na Úrad pre ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky, ako i podať návrh na náhradu škody v občianskom súdnom konaní.

STRUČNÝ PREHĽAD Č. 4 – SANKCIE

Porušenie sa môže trestať viacerými sankciami:

- správne sankcie uložené orgánmi na ochranu hospodárskej súťaže;
- náhrada škody v občianskom súdnom konaní; neplatnosť zmlúv a záväzkov;
- sankcie uložené v trestnom konaní proti spoločnosti a/alebo členom jej vedenia a zamestnancom, ktorí sa osobne dopustili porušenia;
- "vedľajšie sankcie", vrátenie zákazu účasti vo verejnom obstarávaní.

Ak bolo protiprávne konanie páchané alebo vyvolalo účinky vo viacerých štátoch, páchatel' sa vystavuje riziku uloženia sankcií každým z dotknutých štátov (pozri Stručný prehľad č. 1 – časť 2).

1 SANKCIE ULOŽENÉ V SPRÁVNOM KONANÍ PRED ORGÁNOM NA OCHRANU HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené druhy sankcií a spôsob, akým boli vymierané pri uložení európskymi a francúzskymi orgánmi na ochranu hospodárskej súťaže za protisúťažné konanie s dôrazom na škálu rizík, ktorým sa vystavujú spoločnosti porušovaním práva hospodárskej súťaže:

Základná výmera peňažného trestu	<p>= Percento príslušného obratu (0–30%)</p> <p>x trvanie (uvedené v rokoch alebo kratšie než jeden rok)</p> <p>+ 15–25% výšky príslušného obratu: vedľajší odstrašujúci prostriedok na zabránenie vzniku kartelových dohôd</p>	<p>= Percento z výšky obratu (0–30% a 15–30% za horizontálne kolúziívne konanie vrátane stanovenia ceny, rozdelenie trhu, zákazníkov alebo obmedzenie výroby)</p> <p>x trvanie (uvedené v rokoch, príp. kratšie než jeden rok)</p>
Zvýšenie	<p>Priťažujúce okolnosti</p> <p>Napr. hlavný organizátor, recidivista, marenie vyšetrovania</p>	<p>Priťažujúce okolnosti</p> <p>Napr. hlavný organizátor, recidivista, (opakované porušovanie práva v období 15 rokov – zvýšenie o 15–50%), marenie vyšetrovania, používanie nátlaku alebo odvetných opatrení voči konkurentom, spoločnosť má vplyv, resp. je morálnou autoritou (napr. zodpovednosť v oblasti verejnej správy); spoločnosť je veľká, ekonomicky silná, príp. disponuje veľkými globálnymi zdrojmi</p>
Zníženie	<p>Poláhčujúce okolnosti</p> <p>Napr. vedľajšia úloha, príp. konanie s oporou v legislatíve</p>	<p>Poláhčujúce okolnosti</p> <p>(obeť nátlaku, porušenie s podporou, resp. povolením štátnych orgánov, program dodržiavania zákonnosti, konkurenčná schopnosť v podstatnej časti portfólia výrobkov a služieb, výroba jedného výrobku, spolupráca pri vyšetrovaní, prijatie záväzkov, zaplatenie náhrady škody poškodenému v zmysle dohody o urovnaní)</p>
Maximálna výška	<p>10% globálneho konsolidovaného obratu spoločnosti, ktorá sa dopustila protiprávneho konania (za každé porušenie); predpokladaná zodpovednosť materskej spoločnosti (=> základ výmery peňažného trestu = obrat materskej spoločnosti)</p>	<p>10% globálneho konsolidovaného obratu pred zdanením (za každé porušenie) alebo 3 mil. €, pokiaľ nejde o obchodnú spoločnosť (napr. profesijná organizácia)</p>

Možnosť zvýšenia		Možné zvýšenie až do výšky 10% peňažného trestu na finančnú podporu poškodeným osobám
Možnosť ďalšieho zníženia	Zhovievavosť: 100% pre prvú prihlásenú spoločnosť v poradí, 30–50% pre druhú, 20–30% pre tretiu a max. 20% pre ostatné	Zhovievavosť (pred predložením obvinenia: 100% pre prvú prihlásenú spoločnosť, pokiaľ orgány na ochranu hospodárskej súťaže už dovtedy nezistili porušenie (zhovievavosť prvého stupňa), zhovievavosť druhého stupňa do max. výšky 50%, pokiaľ je poskytnutý dôležitý dôkaz
	Urovnanie: zníženie max. 10% z výšky peňažného trestu (môže sa kumulovať so znížením z titulu zhovievavosti)	Dohoda (spáchanie skutku sa nepopiera) + ukončenie a ďalšie nepokračovanie v konaní + prijatie záväzku: možné zníženie v rámci urovnania
	Zníženie pre neschopnosť platenia (keď zaplatenie peňažného trestu má vplyv na schopnosť ekonomického rastu)	Zníženie pre neschopnosť platenia (keď zaplatenie peňažného trestu má vplyv na schopnosť ekonomického rastu)

Sankcie uložené orgánom na ochranu hospodárskej súťaže majú slúžiť na ochranu pravidiel národného hospodárstva a nie ako náhrada škody spôsobenej dotknutým stranám. Preto ich plnenie patrí štátu (alebo Európskej únii). Vo Francúzsku a v mnohých ďalších krajinách tieto sankcie nepatria medzi daňovo odpočítateľné položky.

Peňažné tresty, ktoré ukladajú orgány na ochranu hospodárskej súťaže, slúžia ako odstrašujúci prostriedok: cieľom nie je len potrestať protiprávne konanie, ale i zvýšiť právne povedomie a vyslať varovný signál ostatným podnikateľom. Preto orgány na ochranu hospodárskej súťaže zámerne ukladajú prísnejšie sankcie veľkým spoločnostiam, aby slúžili

ako príklad pre ostatných.

Medzi ďalšie sankcie, ktoré môže uložiť Úrad na ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky, patrí:

- zverejnenie časti rozhodnutia (L. 420-6 a L. 464-2 Obchodného zákonníka Francúzskej republiky (*Code de Commerce*));
- orgán na ochranu hospodárskej súťaže môže uložiť povinnosť prestať používať a zdržať sa používania protisúťažných postupov v stanovenej lehote, môže stanoviť osobitné podmienky alebo prijať od spoločnosti záväzok na ukončenie používaných postupov (L. 464-2 Obchodného zákonníka Francúzskej republiky (*Code de Commerce*)).

15 najvyšších peňažných trestov, ktoré uložil Úrad na ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky

Čiastka (v mil. €)	Ekonomické odvetvie Porušenie zákona	Rok
672,3	Prepravné služby (doručovanie zásielok) Dva prípady koluzívneho konania. Závažné porušenie zákona (peňažný trest vo výške 670 mil. €) za účasť 20 spoločností a obchodného združenia TLF na viacnásobne opakovanej dohode o každoročnom zvyšovaní cien (2004–2010)	2015
575,4*	Oceliarsky priemysel Koluzívne konanie 11 spoločností	2008
534	Mobilné telefónne služby Koluzívne konanie spoločnosti Bouygues Telecom, Orange SFR	2005
384,9	Cena za spracovanie šeku Koluzívne konanie 12 bánk	2010
367,9	Prací prášok Koluzívne konanie 4 výrobcov	2011
350	Telefónne služby pre podnikateľov (no contest plea) Zneužívanie dominantného postavenia spoločnosti Orange, protisúťažné zľavy, diskriminácia	2015
242,4	Múka (Francúzsko a Nemecko) Koluzívne konanie 13 producentov múky, resp. skupiny výrobcov múky vo Francúzsku a Nemecku	2012
192,3	Mliečne výrobky Dohody o cenách a rozdelení objemov medzi 11 spoločnosťami – kartel oznámila spoločnosť Yoplait, ktorá tým získala úplné oslobodenie od peňažného trestu (44 mil. €) v zmysle programu zhovievavosti (prvý stupeň)	2015
183,1	Mobilné telefónne služby Zneužívanie dominantného postavenia spoločností Orange a SFR pri zavedení rozdielnych cien volaní v rámci vlastnej siete a z/do cudzích sietí	2012
174,5	Znemožnenie opakovaného rokovania o poskytnutí hypotekárneho úveru fyzickým osobám Koluzívne konanie 9 bánk	2000
100	Energetika Zneužívanie dominantného postavenia spoločnosti Engie	2017

(*) Znížený na 73 mil. € v odvolacom konaní

Čiastka (v mil. €)	Ekonomické odvetvie Porušenie zákona	Rok
94,4	Cenové dohody na vybrané služby agentúr dočasného zamestnávania Koluzívne konanie 3 veľkých spoločností na trhu	2009
69,2	Zinok Zneužívanie dominantného postavenia spoločnosti Umincore (výhradný dodávateľ)	2016
54,9	Dopravné značenie Koluzívne konanie 8 spoločností vrátane dcérskej spoločnosti skupiny Colas (Aximum)	2010
47,9	Verejné obstarávanie v parížskom regióne Koluzívne konanie 34 stavebných spoločností vrátane skupiny Bouygues Group (Screg Île-de-France, Colas, Colas Île-de-France Normandie, Bouygues Bâtiment Ile-de-France)	2006

10 najvyšších peňažných trestov, ktoré uložila Európska komisia

Čiastka (v mil. €)	Ekonomické odvetvie Porušenie zákona	Rok
2 926	Výrobcovia nákladných vozidiel Koluzívne konanie 6 výrobcov po dobu 14 rokov (stanovenie cien, dohoda o načasovaní začiatku nových emisií technológií na prispôsobenie stredne ťažkých a ťažkých nákladných vozidiel európskym štandardom)	2016
2 420	Vyhľadávacie nástroje internetu Zneužívanie dominantného postavenia spoločnosti Google	2017
1 470	Obrazkový monitor (CRT) Koluzívne konanie 7 spoločností po dobu 10 rokov (stanovenie cien, rozdelenie trhu, rozdelenie klientov, koordinácia výrobných kapacít a výmena citlivých obchodných informácií)	2012
1 383	Výrobcovia plochého skla pre automobilový priemysel Koluzívne konanie 4 výrobcov	2008
834 (pôvodne: 992)	Výťahy a eskalátory Koluzívne konanie dcérskych spoločností 3 veľkých skupín z oblasti montáže a údržby v 4 krajinách	2007
799	Letecká nákladná preprava	2010
790 (pôvodne: 855)	Vitamíny Koluzívne konanie 8 spoločností v oblasti rozdelenia trhov a stanovení cien po dobu 10 rokov	2001
676	Vosk na výrobu sviečok Kartelová cenová dohoda 9 skupín spoločností	2008
648	Výrobcovia LCD panelov	2010
622	Výrobcovia kúpeľňového vybavenia Koluzívne konanie 17 výrobcov zo 6 krajín po dobu 12 rokov	2010

2 SANKCIE ULOŽENÉ V OBČIANSKOM SÚDNO KONANÍ: NÁHRADA ŠKODY SPÔSOBENEJ PROTISÚŤAŽNÝM KONANÍM – NEPLATNOSŤ ZMLUVY A ZÁVÄZKOV

2.1 Náhrada škody

EURÓPSKA ÚNIA

Každá osoba (fyzická alebo právnická) poškodená postupom, ktorý je v rozpore s európskym súťažným právom, sa môže domáhať náhrady spôsobenej škody za predpokladu poskytnutia dôkazu o protiprávnom konaní spoločnosti, výšky škody a príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním a spôsobenou škodou¹. V prípade približne 25% rozhodnutí, ktoré vydala Európska komisia proti kartelovým dohodám, si poškodená osoba uplatnila nárok na náhradu škody.

Je odporúčaním Komisie, aby bol uzákonený inštitút skupinovej žaloby vo veci osôb poškodených protisúťažným konaním.

FRANCÚZSKO

Vo Francúzsku boli nedávno prijaté viaceré zákony, ktorými sa zjednodušuje a uľahčuje spôsob uplatňovania nárokov osôb poškodených protisúťažným konaním o náhradu škody v súdnom konaní. Tým bola obchodným spoločnostiam, ktoré používajú protisúťažné postupy, vyslaná jasná správa, že postupujú omnoho vyššie riziko povinnej náhrady škody poškodeným osobám.

Zavedenie inštitútu skupinovej žaloby

V roku 2014 zaviedlo Francúzsko na základe odporúčania Európskej komi-

sie inštitút skupinovej žaloby, ktorá umožňuje spotrebiteľom, aby sa pri uplatňovaní nárokov na náhradu škody spôsobenej protisúťažným konaním zoskupili.

Tento inštitút sa v mnohom podobá mechanizmu skupinovej žaloby, ktorý funguje v Spojených štátoch, hoci francúzsky systém obsahuje i ďalšie mechanizmy na prevenciu neprimeraných prípadov. Napríklad, skupinové žaloby môžu byť podané iba vybranými organizáciami na ochranu spotrebiteľov.

Skupinové žaloby umožňujú spotrebiteľom konať spoločne a tak sa i podeliť o súdne trovy a súvisiace výdavky. Predtým trovy boli vážnou prekážkou, ktorá bránila spotrebiteľom uplatňovať nároky, najmä v prípadoch, keď utpená škoda každým z nich predstavovala iba niekoľko desiatok alebo stoviek tisíc eur. Skupinové žaloby v súčasnosti umožňujú tisícom či stovkám tisícov spotrebiteľov podať skupinovú žalobu proti páchatelovi protisúťažného konania, dokonca i v prípade, že ich individuálna škoda je malá.

Prostredníctvom tohto nového mechanizmu vysiela francúzsky zákonodarca jasnú správu o tom, že široko uplatňované protisúťažné postupy, ktoré jednotlivým poškodeným osobám spôsobujú čo i len iba malú škodu, neostanú už viac nepotrestané alebo bez náhrady škody.

Koncom roku 2016 bolo podaných deväť skupinových žalôb proti veľkým organizáciám zo sektoru priemyslu a bankovníctva. Ani jedna žaloba sa však nedomáha náhrady škody spôsobenej protisúťažným konaním.

(1) Európska komisia – Hospodárska súťaž – V záujme spotrebiteľa:
http://ec.europa.eu/competition/consumers/contacts_en.html#1

Zavedenie nových ustanovení, ktorými sa uľahčuje uplatnenie nároku na náhradu škody

Osoby poškodené protisúťažným konaním sa môžu domáhať náhrady škody spôsobenej podľa článku 1240 (predtým článku 1382) Občianskeho zákonníka Francúzskej republiky (*Code Civil*) a nových ustanovení, ktoré sú zavedené článkami L. 481-1 a nasl. Obchodného zákonníka Francúzskej republiky (*Code de commerce*)¹.

Nové predpisy upravujú základný princíp, podľa ktorého sa "fyzické osoby a právnické osoby potrestajú za škodu spôsobenú protisúťažným konaním".

Zákony obsahujú aj ďalšie ustanovenia, ktorými sa osobám poškodeným protisúťažným konaním uľahčuje uplatnenie nárokov na náhradu škody súdnou cestou:

- "V súčasnosti platí nevyvrátiteľná domnienka, že fyzická osoba alebo právnická osoba je vinnou z protisúťažného konania, keď je s týmto výrokom vydané právoplatné rozhodnutie Úradu na ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky alebo iného príslušného orgánu ". Ak je uplatnený nárok na náhradu škody, fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá bola Úradom na ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky alebo iným príslušným orgánom uznaná vinnou z protisúťažného konania sa bude automaticky považovať za zodpovednú, pokiaľ nepreukáže svoju neúčast' na uvedenom protisúťažnom konaní, čo nie je ľahké preukázať. Týmto nastáva výrazné posilnenie postavenia poškodených osôb, ktoré

dovtedy museli predložiť dôkaz o protiprávnom konaní páchatela;

- "Ak Európska komisia zistila výskyt protisúťažného konania, súd Francúzskej republiky, na ktorom je podaný návrh na náhradu škody utrpenej v dôsledku uvedeného konania, nemôže prijať rozhodnutie, ktoré bude v rozpore s rozhodnutím komisie." Tento princíp by mal posilniť postavenie poškodených osôb, ktoré sa teraz budú môcť oprieť o rozhodnutie Európskej komisie pri uplatňovaní nároku na náhradu škody;
- Zároveň sa zjednodušilo preukazovanie škody poškodenými osobami. Predtým išlo o vážnu prekážku, ktorá bránila poškodeným osobám uplatniť nárok na náhradu škody. V súčasnosti legislatíva ustanovuje, že "Predpokladá sa, že protisúťažné konanie konkurenčných spoločností je príčinou spôsobenej škody, pokiaľ sa nepreukáže opak." Dôkazné bremeno prešlo na druhú stranu a v súčasnosti je povinnosťou páchatela preukázať, že protisúťažným konaním nebola poškodenej osobe spôsobená škoda. V opačnom prípade sa automaticky predpokladá, že poškodená osoba utrpela škodu a je povinná len určiť výšku náhrady škody;
- Nové predpisy zároveň vymedzujú pojem "škoda". Znamená nielen skutočnú škodu, ale aj ušlý zisk, stratu očakávaného prínosu (výnosu) a morálnu ujmu;
- Nové predpisy upravujú aj princíp spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti porušovateľov. Ak sa niekoľko fyzických alebo právnických osôb

(1) Tieto nové ustanovenia vyplývajú z francúzskej právnej úpravy, ktorá (prostredníctvom zákona Sapin 2 z 9. decembra 2016, nariadenia a uznesenia z 9. marca 2017) vykonáva princípy stanovené v Smernici Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EU o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže.

vopred dohodne na protisúťažnom postupe vo svojom konaní, budú niest spoločnú a nerozdielnú zodpovednosť za spôsobenú škodu, úmerne podľa závažnosti ich zavinenia a ich postavenia pri vzniku škody.

Napokon uvedené ustanovenia majú nabádať a pomáhať poškodeným osobám pri uplatňovaní nárokov na náhradu škody proti osobám, ktoré používajú protisúťažné postupy.

Páchatelia by mali vedieť, že okrem sankcií uložených v správnom konaní im hrozí aj zaplatenie čoraz vyššej náhrady škody spôsobenej poškodeným osobám, ktoré majú v súčasnosti k dispozícii silné zákonné prostriedky na uplatnenie svojich nárokov.

Zvýšenie počtu uplatnených nárokov na náhradu škody

Počet uplatnených nárokov na náhradu škody spôsobenú porušením pravidiel hospodárskej súťaže sa v posledných pár rokoch zvýšil.

Napríklad, francúzsky región *Île-de-France* sa domáha náhrady škody vo výške €242 mil. za škodu, ktorú mu spôsobilo približne 15 stavebných spoločností a desiatky fyzických osôb, vrátane členov vedenia spoločností, zamestnancov a poradcov použitými koluzívnymi postupmi vo verejnom obstarávaní na udelenie zákazky pre školy v parížskom regióne.

SPojENÉ ŠTÁT Y

V Spojených štátoch môže byť osobe, ktorá sa dopustí protisúťažného konania, uložená povinnosť zaplatiť náhradu škody s represívnym účinkom (trojnásobok výšky priznanej náhrady škody).

OSTATNÉ ŠTÁT Y

V niektorých krajinách (napríklad v Maďarsku) je v prípade, ak presnú výšku škody nie je možné preukázať, zákonom stanovené percento z obratu vytvoreného protisúťažným konaním.

2.2. Neplatnosť zmlúv a záväzkov

V zmysle francúzskej právnej úpravy je každá zmluva alebo záväzok, ktorý sa vzťahuje na protisúťažné konanie spoločnosti, od začiatku neplatný. Objednávateľ verejného sektora sa môže domáhať neplatnosti zmluvy z titulu zámerného uvedenia do omylu a uplatniť si nárok na vrátenie celej zmluvnej ceny s úrokom. V zmysle francúzskeho precedenčného práva obchodná spoločnosť nemôže žiadať náhradu nákladov od štátneho orgánu v prípade neplatnosti zmluvy z titulu jej nezákonného konania, prostredníctvom ktorého spoločnosť získala súhlas orgánov ich zámerným uvedením do omylu.

3 SANKCIE V TRESTNOM KONANÍ

Vo Francúzsku sa každá osoba, ktorá vedome zohráva dôležitú a osobnú úlohu pri príprave, organizácii alebo priebehu koluzívneho konania alebo zneužití dominantného postavenia, potrestá odňatím slobody na štyri roky a peňažným trestom vo výške 75 tis. €.

Právnickej osobe sa môže uložiť aj povinnosť zaplatiť peňažný trest uložený v trestnom konaní, a to buď priamo alebo spoločne s členmi svojho vedenia, ktorí sa dopustili protiprávneho konania.

Viacere krajiny sa rozhodli pre boj proti protisúťažnému konaniu v obchodnom styku prostredníctvom sankcií uložených v trestnom konaní, ktoré sú viac zamerané na členov vedenia spoločností a zamestnancov spoločností. V Spojených štátoch sa kladie dôraz na sankcie uložené v trestnom konaní proti fyzickým osobám: v roku 2010 uložilo americké ministerstvo spravodlivosti trest odňatia slobody na celkovo viac než 26 000 dní (t. j. spolu viac než 71 rokov) v prípadoch kartelových dohôd. Medzi rokmi 2007 a 2016 prehralo americké ministerstvo spravodlivosti iba v 17 z celkového počtu 580 trestných konaní vedených na súde za porušenie práva hospodárskej súťaže.

STRUČNÝ PREHĽAD Č. 5 – ZHovievavosť S HORIZONTÁLNYMI KOLUZÍVNymi DOHODAMI

Čo treba vedieť

V súčasnosti pochádza 80% prípadov, ktorými sa zaoberá Direktoriát pre hospodársku súťaž Európskej komisie, zo žiadostí o uplatnenie programu zhovievavosti.

Napríklad, kartelovú dohodu medzi výrobcami nákladných vozidiel, ktorá viedla k uloženiu doteraz najvyššieho peňažného trestu zo strany Európskej komisie (2,93 mld. €), oznámila spoločnosť MAN v roku 2016. Na základe programu zhovievavosti spoločnosť MAN získala výhodu oslobodenia (zhovievavosť prvého stupňa) od peňažného trestu, ktorý by bol v opačnom prípade uložený vo výške viac než 1,2 mld. € výmenou za zverejnenie informácií o postupoch a za spoluprácu pri vyšetrovaní.

V roku 2017 spoločnosť Daimler údajne informovala Európsku komisiu o masívnom koluzívnom správaní v prostredí nemeckých výrobcov osobných vozidiel, ktorého cieľom bolo obmedzenie inovácií.

Všeobecne platí, že úspešnosť programov zhovievavosti v Európe čoraz viac narastá. Európska komisia a 26 členských štátov majú v súčasnosti takýto program zhovievavosti.

Obchodné spoločnosti vo Francúzsku využívajú programy zhovievavosti čoraz viac.

Vo Francúzsku a Európe sa výhody programu zhovievavosti môžu uplatniť

iba pri tzv. horizontálnych dohodách uzavretých medzi konkurentmi, ktoré sa považujú za závažné porušenie práva hospodárskej súťaže.

Inštitút oslobodenia od peňažného trestu sa podľa francúzskeho práva vzťahuje na prvú spoločnosť, ktorá poskytne informácie o koluzívnom správaní. Táto spoločnosť môže využiť udelenie imunity iba vtedy, ak Úrad pre hospodársku súťaž Francúzskej republiky dovtedy nemá dôkaz o koluzívnom správaní (prvý stupeň zhovievavosti). V opačnom prípade vedie poskytnutie ďalšieho dôkazu, ktorý má podľa názoru Úradu pre hospodársku súťaž Francúzskej republiky významnú hodnotu, k zníženiu výšky pokuty až o 50%.

Európske právo umožňuje buď udelenie plnej imunity alebo odstupňované zníženie peňažného trestu podľa poradia podanej žiadosti o uplatnenie zhovievavosti: 30-50% druhej, 20-30% tretej a až 20% ostatným žiadostiam.

Orgán na ochranu hospodárskej súťaže má právo udeliť imunitu alebo odmietnuť jej udelenie.

Inštitút zhovievavosti sa nevzťahuje na spoločnosti, ktoré na svojich konkurentov vyvíjali nátlak.

V prípade, že uplatnenie zhovievavosti bolo zamietnuté, môže orgán pre hospodársku súťaž Európskej komisie navrhnúť spoločnosti, ktorá nepopiera tvrdenia o jej koluzívnom správaní, uzavrieť s úradom pre hospodársku súťaž alebo s Európskou komisiou dohodu o urovnaní. Spoločnosť má zároveň právo voči zamietnutiu jej žiadosti o uplatnenie zhovievavosti podať na príslušnom súde odvolanie.

Čo treba urobiť

V prípade výstražných signálov o horizontálnych koluzívnych postupoch je povinnosťou vedenia obchodného segmentu a poverenca pre etiku po konzultácii s internými a externými poradcami zvážiť možnosť podania žiadosti o uplatnenie programu zhovievavosti zo strany orgánov pre hospodársku súťaž.

Uplatnenie programu zhovievavosti podlieha splneniu všetkých nasledujúcich podmienok:

- poskytovať neustálu a plnú súčinnosť od podania žiadosti v priebehu celého vyšetrovania;
- ukončiť účasť na koluzívnom postupe aj v prípade, že sa tým spoločnosť vystavuje zodpovednosti za protiprávne ukončenie zmluvných vzťahov;
- nezničiť, nesfalšovať alebo neskrývať dôkazy a neprezradiť zámer uplatnenia programu zhovievavosti;
- žiadosť nesmie byť oznámená tretím stranám a účastníkom koluzívneho konania.

STRUČNÝ PREHĽAD Č. 6 – OSTATNÉ POSTUPY V ZMYSLE PRÁVA HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE A SÚVISIACICH PREDPISOV

Potreba poznať ďalšie ustanovenia práva hospodárskej súťaže a súvisiacich predpisov, ktoré sa týkajú výmery uložených sankcií alebo povinnosti vrátiť neoprávnený zisk, ktoré za protiprávne konanie je možné páchatelom uložiť. Právna úprava sa venuje aj pravidlám kontroly zlučovania spoločností, ktoré platia vo Francúzsku, Európe a vo väčšine ďalších krajín, oblasti štátnej pomoci udeľovanej podľa európskych pravidiel a oblasti nekalých postupov, ktoré sa trestajú najmä podľa francúzskeho práva. Nasleduje stručný popis uvedených pravidiel.

1 KONTROLA EKONOMICKEJ KONCENTRÁCIE

Fúzie a akvizície (nadobudnutie spoločnosti, založenie spoločného podniku, fúzia), ktoré presahujú stanovenú hodnotu, vyžadujú udelenie predchádzajúceho súhlasu orgánov na ochranu hospodárskej súťaže. Orgány môžu transakciu zakázať, udeliť súhlas pod podmienkou plnenia záväzkov alebo opravných prostriedkov (napríklad predajom prevádzky) alebo udeliť bezpodmienečný súhlas. Obchodné spoločnosti, ktorá nezverejnia informácie o navrhovanej ekonomickej koncentrácii alebo uskutočnia transakciu pred získaním oprávnenia, sa potrestajú vysokým peňažným trestom. Napríklad, v roku 2016, bola Úradom pre ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky uložená skupinám Altice a SFR povin-

nosť spoločne zaplatiť peňažný trest vo výške 80 mil. € za vykonanie dvoch transakcií koncentrácie pred získaním príslušného oprávnenia Úradu pre ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky. Ak sa transakcia uskutoční bez získania príslušného oprávnenia alebo pred podaním žiadosti, orgány pre ochranu hospodárskej súťaže môžu nariadiť dokonca aj zrušenie transakcie.

Preto musí každý člen skupiny overiť, či navrhovaná koncentrácia nepodlieha ohlasovacej povinnosti, či zmluva o nadobudnutí alebo o kúpe obsahuje odkladnú podmienku, ktorou sa dohoda stáva podmienenou získaným súhlasom príslušných orgánov pre hospodársku súťaž (pričom transakcia môže navyše vyžadovať povolenie viacerých orgánov pre hospodársku súťaž).

2 ŠTÁTNA POMOC

Európske súťažné právo vymedzuje postup kontroly finančnej pomoci, ktorú poskytuje obchodným spoločnostiam štát, resp. štátne orgány, nakoľko táto pomoc je možným zdrojom nerovnováhy hospodárskej súťaže na trhu. Z hľadiska orgánov Európskej únie poskytuje štátna pomoc veľmi široké krytie priamej alebo nepriamej účasti verejných financií na finančnom zabezpečovaní projektov. Ak orgány Európskej únie vyhlásia túto pomoc za nezákonnú, príjemca pomoci je povinný prostriedky vrátiť. Skutočnosť, že finančná pomoc bola poskytnutá (priamo alebo nepriamo) štátnym orgánom, nie je zárukou, že pomoc spĺňa predpisy Európskej únie. V prípadoch poskytnutia štátnej pomoci, napr. verejných záruk alebo dotácií, je vždy potrebné poradiť sa s vnútropodnikovým právnikom.

3 NEKALÉ ALEBO DISKRIMINAČNÉ POSTUPY V OBCHODNOM STYKU

3.1 Všeobecné informácie

Vo Francúzsku majú spoločnosti, ktoré vo svojej výrobnej, obchodnej a priemyselnej činnosti použili nasledovné praktiky, právnu zodpovednosť a povinnosť náhrady vzniknutej škody (článok L. 442-6, I, Obchodného zákonníka Francúzskej republiky (*Code de Commerce*)):

- neoprávnená výhoda: získanie alebo snaha o získanie výhody akéhokoľvek druhu od obchodného partnera bez poskytnutia obchodnej služby výmenou za túto výhodu alebo výhodu, ktorá je zjavne neprimeraná hodnote poskytnutej služby.
- výrazná nerovnováha: uloženie alebo snaha uložiť povinnosť obchodnému partnerovi, ktorou by sa vytvorila výrazná nerovnováha medzi právami a povinnosťami strán.
- získanie alebo snaha získať výhodu ako podmienku pre podanie objednávky bez poskytnutia písomného záväzku na primeraný objem nákupu.

3.2 Ukončenie alebo hrozba ukončenia obchodného styku

Spomedzi nekalých alebo diskriminačných praktík patrí ukončenie obchodného styku medzi obzvlášť závažné postupy, vzhľadom na rozsah súdnych sporov, ktoré vyvoláva.

Obchodný styk predstavuje pevný, pretrvávajúci a pravidelne sa rozvíjajúci vzťah, ktorý je základom očakávaného rozvoja ďalších obchodných aktivít partnerov v budúcnosti.

(1) Zákon o raste, činnosti a rovnakých hospodárskych príležitostiach (tzv. *Macronov zákon*) zo 6. augusta 2015 a zákon *Sapin II* z 9. decembra 2016

HROZBA UKONČENIA OBCHODNÉHO STYKU

Za protiprávne konanie spoločnosti sa považuje dosiahnutie alebo snaha dosiahnuť zjavne neoprávnené cenové podmienky, platobné podmienky, podmienky predaja alebo služieb pod hrozbou úplného alebo čiastočného okamžitého ukončenia obchodného vzťahu.

UKONČENIE OBCHODNÉHO VZŤAHU

Protiprávneho konania sa dopustí obchodná spoločnosť, ak náhle ukončí obchodný vzťah, úplne alebo čiastočne, bez podania predchádzajúceho písomného oznámenia v dostatočnom predstihu, čo sa považuje za obvyklý postup a bez zohľadnenia dĺžky trvania obchodného vzťahu.

Obchodná spoločnosť môže okamžite ukončiť zmluvný vzťah v prípade závažného porušenia povinností partnera, ale nie pre problémy partnera v hospodárení podniku.

4 SANKCIE ZA NEKALÉ ALEBO DISKRIMINAČNÉ OBCHODNÉ POSTUPY

V posledných rokoch sa vo francúzskej zákonnej úprave výrazne zvýšila výška sankcií voči obchodným spoločnostiam, ktoré používajú nekalé alebo diskriminačné obchodné postupy¹.

Žalobu o náhradu škody spôsobenej takýmto postupom môže podať (i) každá osoba s nadobudnutým majetkovým právom (napr. osoba poškodená nekalým alebo diskriminačným obchodným postupom), (ii) riaditeľ Úradu na ochranu hospodárskej súťaže Francúzskej republiky, (iii) Ministerstvo hospodárstva Francúzskej republiky alebo (iv) prokurátor.

Ministerstvo a prokurátor môžu žiadať aj ďalšie sankcie:

- príkaz na ukončenie používania protiprávnych postupov;
- neplatnosť ustanovení alebo nezákonných zmlúv;
- vymáhanie pohľadávok;
- finančná sankcia v daňovom konaní až do výšky 5 mil. € (ktorá sa môže zvýšiť na trojnásobok včas nezaplatenej sumy alebo sumy, ktorá zodpovedá neoprávnene vytvorenému zisku, 5% z obratu pred zdanením, ktorý bol porušovateľom vytvorený vo Francúzsku);
- náhrada škody, ktorá vznikla poškodenému.

Súdom je vždy uložená povinnosť zverejnenia rozhodnutia a spoločnosti môže byť uložená i povinnosť zverejniť jej výročnú správu.

Ak sa osoba poškodená zneužitím dominantného postavenia v obchodnom styku stane platobne neschopnou, potom sa osoba, ktorá konala protiprávne, bude môcť považovať za zamestnávateľa všetkých zamestnancov, ktorých pracovné miesta sú ohrozené.

STRUČNÝ PREHĽAD Č. 7 – UŽITOČNÉ INTERNETOVÉ STRÁNKY A ODKAZY

Na uvedených webových stránkach nájdete najdôležitejšie informácie o práve hospodárskej súťaže. Ak došlo k zmene internetovej stránky, hľadané informácie nájdete po zadaní názvu do vyhľadávacieho programu.

FRANCÚZSKO	
Obchodný zákonník Francúzskej republiky (<i>Code de Commerce</i>)	Pozri Knihu IV Obchodného zákonníka Francúzskej republiky (<i>Code de Commerce</i>): " <i>De la liberté des prix et de la concurrence</i> ": http://www.legifrance.gouv.fr/ Kliknite na: les codes en vigueur > choisir un code > code de commerce > consulter
Úrad pre hospodársku súťaž Francúzskej republiky (<i>Autorité de la Concurrence</i>) – zázpisnice z konaní	http://www.autoritedelaconcurrence.fr/user/index.php?lang=en
EURÓPSKA ÚNIA	
Zmluva o fungovaní Európskej únie (najmä články 101 a 102)	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT
Ostatné použiteľné právne predpisy	http://europa.eu/pol/comp/index_en.htm

BOUYGUES GROUP

32 avenue Hoche

F-75378 Paris cedex 08

Tel.: +33 (0)1 44 20 10 00

bouygues.com

Twitter : @GroupeBouygues

VYLÚČENIE PRÁVNEJ ZODPOVEDNOSTI

Tento dokument obsahuje právne normy, ktoré platia na území Francúzskej republiky 1. júna 2017.

Aktualizované vydania budú sprístupnené výhradne na intranete skupiny.

2014 • Aktualizované vydanie:
september 2017

Etický kódex skupiny Bouygues a programy dodržiavania zákonnosti v oblasti hospodárskej súťaže, boja proti korupcii, finančných informácií a obchodovania s cennými papiermi, konfliktu záujmov a zákazu obchodovania a obmedzenia vývozu) sú dostupné na intranete skupiny (ByLink).

BOUYGUES